

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis Et Breviarii Romani

In quibus origo cuiusque Ritus, Causæ historicæ, vel mysticæ, ex maiorum ingenio, Theoria, Praxis, Obligatio, & exquisitus Vsus, additis opportunè Decretis omnibus S. Rituum Congregationis, quàm breuißimiè explicantur

Gavanti, Bartolommeo

Antverpiæ, 1634

De Natali Domini. V.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40244

8 Et quando alicubi contingit reponi has Antiphonas in Feria diuersa ab ea cui sunt assignatae, Antiphona 4. ea erit quae conformis est Cantico recitando, sicuti praescribitur de Antiphona *Exspectetur* reseruata Sabbato.

De Dominica quarta Aduentus.

CAP. III.

1 **C**ontingit non legi in Officio Dominicae 4. Euangelium, quod ideo saltem in praecedenti Sabbato legitur: puta, quando in hac Dominica occurrit Vigilia Natiuitatis, & eo anno omittuntur Antiphonae ad Laudes quae occurrunt in die sancti Thomae, vt in Sabbato Quatuor Temporum ponantur Antiphonae Dominicae quartae, quae omitti non debent. quod affirmat Microl. cap. 33. & approbat indagator Romanorum Rituum Radulphus Propos. 16. qui appellat *ibidem* supercrefcentia ea quae habentur in Breuiario post Dominicam 4. quia in breuiori tempore Aduentus omittuntur.

2 Et licet in praedicto casu Antiphona quarta Dominicae omittatur, cuius loco dicitur Antiphona, *Exspectetur*; eadem tamen quarto loco resumitur in Vigilia Natiuitatis, ne Officium huius Dominicae villo modo pereat.

De Vigilia Natiuitatis Domini.

CAP. IV.

1 **S**i Vigilia venerit in Sabbato, vice Psalmi *Iubilate*, in Nocturno dicitur Psalmus *Bonum est*, ne ille bis dicatur, ad Matutinum, & Laudes; & neque hic omittatur in Officio.

2 Antiphonae ad Laudes, *Iudaea, & Ierusalem*, &c. habentur apud Rupert. lib. 3. cap. 12.

3 Ritus Officij à Laudibus est duplex, nō ante annum 1521. in Breuiar. impressis; at erat etiam in antiquis M. S. duplex; & cum Vigilia sit illius Festi, quod est initium salutis nostrae, iure merito cum exultatione est celebranda. Est igitur Officium partim feriale, quia Vigilia est; partim festiuum, iuxta illud, *Leuate capita vestra*, &c. & vt Officium Primae sit solemne, in quo est annuntianda Natiuitas Saluatoris cum solemnī lectione Martyrologij.

4 Legitur Martyrologium cum maiori quam aliās solemnitate; qua in re quisque abundat in ritu suo. Illud est commune ferē omnibus, vt genua flectamus ad ea verba, *In Bethleem Iudae*, &c. vsque ad ea, *secundum carnem*; ea ratione qua ad Misam genuflectimus in Symbolo ad ea, *Et incarnatus est*; & in ultimo Euangelio ad ea, *Et Verbum caro factum est*. Humiliatio namque Deo, & nos vsque ad terram profundius solito humiliari decet. quod & additum est in postrema Martyrologij recognitione.

5 Ad Nonam inclusiuē definit Aduentus, & cessat *ψ. Angelus Domini*, &c.

De Natali Domini.

CAP. V.

1 **L**ectiones Isaiae hac nocte leguntur sine titulo; ea fortē ratione qua Hugo docet lib. 2. cap. 3. Capitula legi sine titulo, quando scitur auctor; & Isaías in toto Aduentu lectus est, ita vt pateat eius nomen. Dicerem cum P. Ruiz, iam

iam non per Prophetas, sed in Filio Deum loqui.

2. Responsorialia videntur vagari; sed ait Amalar. *de Ord. Antiph. cap. 15.* quem sequitur Gemma *lib. 3. cap. 9.* esse Xenia, quæ deferuntur partim Puero nato, partim Deiparæ. In primo verò Respontorio additur *Gloria Patri*, in gratiarum actionem de tanto beneficio, Gemma *cap. 7.*

3. In tertio Nocturno multiplicatur *Alleluia* ad Antiphonas; quia, ut aliàs diximus, tertium Nocturnum significat tempus gratiæ post legem; in quo significari debet lætitia per Christum natum nobis communicata, Amalar. *lib. 4. cap. 31.*

4. Diuiditur Matutinum à Laudibus, & inter utrumque cantatur Missa, ex *Microlog. cap. 34.* & Gemma *lib. 3. cap. 10. lib. 4. cap. 117.* qui ritus videtur habuisse ortum post Ordinem Romanum; in quo prima Missa celebratur expletis Vigilijs, id est Nocturnis, & Matutinis, id est Laudibus (hoc enim nomine vocabantur Laudes) nisi dicamus fuisse peculiarem hunc ritum Cappellæ Pontificiæ, quæ eadem nocte tres Ecclesias, S. Mariæ Maioris, S. Anastasiæ, & S. Petri visitabat, & Missas solemnes celebrabat. Quidquid sit, cum Laudes pertineant ad diem potius quàm ad noctem, & prima Missa sit noctis, non diei; congruè præscriptum est, ut ea cantetur ante Laudes, & post Hymnum *Te Deum*, Gemma *dicto cap. 117.*

5. Laudes sequuntur Missam primam de æterna generatione, quæ prius extitit ante omnem creaturam quæ Deum laudare potuerit, Duran. *lib. 6. cap. 13.* & in prima Antiphona quasi choream ducimus ijs verbis, *Quem vidistis pastores*, &c. Duran. *ibidem.*

quam Antiphonam non videtur nouisse Amalarus, qui *de Ord. Antiph. cap. 15.* incipit ab ea, *Genui puerpera Regem.*

6. Prima summo manè dicta, cantatur altera Missa. Antiquiores aliqui ante Primam immediatè post Laudes cantabant secundam Missam, ex Gemma *lib. 3. cap. 11.* at S. Antoninus *3. par. Summ. tit. 13. cap. 6. §. 4.* cum Palud. *in 4. dist. 13. quest. 2. artic. 2. concl. 2.* refert de generali consuetudine, Missam secundam ante Primam horam Canonicam celebrari solitam; nisi eos explicemus cum Francol. *de Temp. Hor. Can. 1. par. cap. 16. num. 6.* non loqui de ritu Ecclesiarum Urbis. Addit *ibidem* Francol. idè Primam ante horam consuetam speciali lege recitari, ut Missa secunda in aurora cantari queat. Neque enim debet vnquam Missa cantari sine preparatione Chori ad illam per aliquam Horam Canonicam, ut *ibidem* auctor idem fusè probat, & exemplis confirmat. Neque dicas, sufficere Laudes ante Missam secundam; tum quia non debent diuidi à Nocturnis, nisi quantum Missa prima occupat temporis, quod intercedit, cum sint vnica Hora, ut notat *Nan. de Orat. cap. 3. num. 28.* tum quia à Laudibus ad auroram, in qua secunda Missa cantatur, multum adhuc superest temporis, ut nequeat congruenter sequi secunda Missa. Post Tertiam horam Missa tertia conuenit cantari, ut in Festis. Nihil est præterea in Officio notandum, nisi quòd Antiphonæ in secundis Vesperis, *Tecum principium*, sunt priuilegiatae, ut numquam omitantur infra Octauam; & de his est mentio apud Amalar. *de Ord. Antiph. cap. 16.* ut nimirum fiat de Octaua Natiuitatis, præter morem aliarum

aliarum Octauarum de Sanctis, & non per solam commemorationem de eadem; & eò magis, quia intra eandem Octauam admittuntur quotidie Festa Sanctorum, quæ ab Octauis Epiphaniæ, Paschatis, Pentecostes, & Corporis Christi vel omnino excluduntur, vel parçè in ijs admittuntur.

De Festis infra Octauam Natiuitatis Domini.

C A P. V I.

Civius classis erit S. Stephani Festum? Andreas Castaldus in *Carim. Cler. Reg. lib. 3. c. 5. num. 1.* innuit esse primæ classis. Mihi placet, ut dicatur secundæ classis; tum quia sequens Festum S. Ioannis non est nisi secundæ classis, ut aliorum Apostolorum; tum quia Stephanus & Laurentius in martyrio, Officio, Octaua, sepulchro sunt pares, concordant in tertia Antiphona ad Laudes, & in Oratione duplici, altera in Festo, altera in die Octaua. ex quibus sequitur, quòd hæc Sanctorum Festa cederent occurrenti Festo primæ classis. Habent priuilegium non commune alijs Festis secundæ classis, quòd de die infra Octauam eorum fit commemoratio in Festis eorundem, ut habetur in Breviario.

2 Antiphonæ Festi huius & duorum sequentium sunt Gallicæ, ex Radulph. *Propos. 12.* & Lectiones primi Nocturni de sancto Stephano habentur etiam in Ord. Romano. Reliquum Officium tribuitur Alcuino ab auctore *Ligni vitæ lib. 5.* & à Schultingio. Officium S. Ioannis à S. Gregorio compositum asserit Schultingius. Duplicia sunt hæc duo Festa apud Dur. *lib. 7.* Orationes Missarū habentur in Sacrament. Gre-

gorian. Introitus, &c. in Antiphonario eiusdem: vbi & Festi sequentis Missa.

3 In Festo SS. Innocentū non dicitur *Te Deum*, quod lætitiæ sonat; quia descenderunt in Limbum, ait Microl. *cap. 36.* sed non placet, quia Ioannes Baptista item descendit in Limbum, in cuius tamen Decollatione dicitur *Te Deum*: potius ob lacrymas matrum, ait Amalar. *lib. 1. cap. 41.* In Dominica verò, & in die Octaua dicitur; quia in Dominica lætitiæ Resurrectionis Domini excellit super omnem lacrymam; & dies Octaua beatitudinem significat, ut alibi diximus.

4 Tertium hoc Festum puto item esse secundæ classis, cui datur Octaua; & de his Octauis Amalar. *lib. 4. c. 37.* meminit. Imò verò in Octaua Innocentum S. Augustinus duos habuit Sermones, ut scribit Possidius. Officium erat Semiduplex, Duran. *suprà.* Pius V. decreuit fieri Duplex. Officium à S. Gregorio, ait Schultingius.

5 Quid agendum, quando Festum ex tribus prædictis erit Patronus loci, seu Titulus Ecclesiæ? Respondeo, in secundis Vesperis Natiuitatis, etiam in Ecclesia propria sancti Stephani, idem fieri quod in vniuersali Ecclesia; quia in pari primæ classis maius est Festum Christi quàm Stephani, & ideò habet integras Vesperas utrasque.

6 Inter eadem verò Festa seruentur Rubricæ generales, ut Vesperæ primæ & secundæ sint de digniori Festo, id est, primæ classis, & Patroni, seu Titularis, cum commemor. minùs digni; & item de Octaua Natiuitatis, cuius etiam Antiphonæ ad Vesperas semper recitantur, ut serui cedant Domino medietatem Vesperarū, qui venit vergente mundi vespere pro salute